

Transparentnost Srbija
Transparency Serbia

Transparentnost Srbija

pregled aktivnosti za period

23. - 29. april 2016. godine

Bilten broj 18/2016

Sadržaj:

Aktivnosti	2
Država Juri, Jura državi?	3
Ponavljanje izbora	3
Transparentno ili nevidljivo	4
Međunarodni posmatrači o funkcionerskoj kampanji.....	5
Integritet RIK-a	6
Parlament posle izbora	7

Aktivnosti

Na dan izbora, programski direktor TS Nemanja Nenadić predstavio je u Medija centru neke od naših nalaza iz monitoringa. Intenzivno radimo na analizi prikupljenih podataka i to je, uz rad na drugim aktuelnim projektima, bila najvažnija aktivnost u protekloj sedmici.

Naravno, aktivno je i naše Antikorupcijsko savetovalište (ALAC). U protekloj nedelji primilo je 23 poziva (0800 081 081) i sedam mejlova (ts@transparentnost.org.rs) a do podataka o još 18 slučajeva smo došli na druge načine (lični kontakt, Fejsbuk, internet, pres kliping).

TS je u protekloj sedmici na svom internet sajtu objavila 11 tekstova, a na [Facebook stranici](#) 12 tekstova, komentara, linkova. Na Tviteru su najviše pažnje izazvali naši tvitovi u vezi sa izborima - [poziv](#) da se zakonom uredi "funkcionerska kampanja", [tvit](#) u kome smo ukazali na fenomen liste "Samo jako" u Mladenovcu, kao svojevrsnog odgovora na funkcionersku kampanju i [naša računica](#) u vezi sa cenzusom i ponavljanjem izborana 15 biračkih mesta.

Transparentnost Srbija

Prenosimo izbor tekstova koje smo objavili u prethodnoj sedmici:

Pod lupom¹

Država Juri, Jura državi?

29.april 2016.

Klasičan scenario korupcije je onaj u kojem predstavnik firme koja krši zakon podmićuje inspektora kako ovaj ne bi konstatovao tu nepravilnost. Scenario se može nadograđivati na razne načine – npr. da inspektor nikad i ne dobije mito, već da se stvar „završi na višem nivou“, npr. kod ministra, predsednika opštine ili šefa partije.

Da li je, međutim, korupcija ukoliko korist za sebe ne uzme ni inspektor, ni ministar, ni šef partije, već ona ostane državnom organu ili široj zajednici, a da zatim inspekcije progledaju kroz prste takvom donatoru? Štaviše, mnogi postavljaju pitanje da li državni organ koji je primio takvu donaciju uopšte može da bude objektivan kada kontroliše poklonodavca.

U Srbiji, pokloni fizičkih i pravnih lica državnim organima nisu zabranjeni niti ograničeni, a upitno je da li postoje ograničenja i pravila o rešavanju sukoba interesa koja bi se odnosila na potonju kontrolu tih organa. Naravno, postoje i neki slučajevi gde ne bi bilo teško ustanoviti povredu zakona, čak i ako ona nije korupcija već neko drugo krivično delo (npr. neki drugi vid zloupotrebe službenog položaja ili ucena).

Na sva ova razmišljanja pobuđuju informacije [iz teksta](#) o navodnom kršenju prava radnika u fabrikama firme „Jura“ u Leskovcu, Kragujevcu i Nišu, i izjave o navodnoj povezanosti načelnika niškog inspektora sa tom firmom i o tome da je inspekcija rada dobila četiri automobila od ove

firme. U konkretnom slučaju je za sada sporno u kojoj meri su prava zaposlenih narušavana, a u saopštenju Ministarstva rada se navodi da „prilikom inspeksijskog nadzora niko od zaposlenih nije prijavio slučajeve zlostavljanja i maltretiranja koji su navedeni u pojedinim medijima niti su inspektori došli do dokaza koji bi te navode potvrdili“. Pored utvrđivanja pune istine u vezi sa svim ovim pitanjima, ovaj slučaj bi trebalo da posluži kao podsticaj za razmišljanja o promenama u regulativi o sukobu interesa koja je u toku (izmene Zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije), ali i u vezi sa funkcionisanjem Zakona o uzbunjivačima, ali i drugim antikorupcijskim mehanizmima na mestu susreta privatnog i javnog sektora.

Ponavljanje izbora

29. april 2016.

U obilju vesti o poništavanju i ponavljanju izbora i dobijenim procentima do sada su izostali podaci o tome šta zapravo znače te odluke u kontekstu očigledno glavnog pitanja

¹<http://goo.gl/PjRIEj>

rezultata ovogodišnjih izbora – koje će sve liste preći cenzus za ulazak u parlament.

Evo kako izgleda naša računica:

Na mestima koja su do sada ušla u računicu glasalo je i verifikovano 3.770.695 glasača. Trenutno je cenzus 5% od tog broja: 188.535

Na 15 biračkih mesta gde se izbori ponavljaju pravo glasa ima 19.631 birač.

Pošto nikada na izbore ne izlaze baš svi (u mnogim slučajevima upisani birači uopšte nemaju prebivalište u Srbiji, a neki ni inače nisu živi), projekcije se mogu praviti na raznim nivoima odziva:

a) na odziv od 75%, što je verovatno blizu maksimuma koji bi se mogao ostvariti, učestvovalo bi 14.723 birača

b) na odzivu od 50%, što je blizu onome od 24. aprila, učestvovalo bi 9.816 birača

c) na odzivu od 25%, kakav bi bio uobičajen za ponovljene izbore, ali će sada verovatno biti premašen, učestvovalo bi 4.908 birača

Ukupan odziv i cenzus u tri varijante izgleda ovako:

a) 3.785.418 189.271

b) 3.780.511 189.026

c) 3.775.603 188.780

Trenutno koalicija SDS-LDP-LSV ima 189.323 a koalicija DSS-Dveri 188.534 glasova.

To znači da koaliciji SDS-LDP-LSV nije potrebno da dobije ni jedan glas na ponovljenim izborima i da ostane „iznad crte“, pod uslovom da ukupan odziv na ovih 15 biračkih mesta ne bude iznad 80,3%.

Koaliciji DSS-Dveri bi za ulazak u parlament u ove tri varijante odziva bilo potrebno da dobiju:

a) 737 glasova

b) 491 glasova

c) 246 glasova

Napominjemo da je ovaj proračun napravljen ne uzimajući u obzir eventualne mogućnosti da dođe do izmena na još nekom biračkom mestu, budući da postoji mogućnost žalbe Upravnom sudu u slučajevima kada je RIK odbio prigovore.

Transparentno ili nevidljivo

28. april 2016.

Na polaganju jednog kamena temeljca, do kojeg je, ovaj put, došlo posle izbora (mada je i to pod znakom pitanja s obzirom na odluke RIK), bivši i budući predsednik Vlade Srbije je dao [nekoliko zanimljivih izjava](#). "Imamo ih (investitora) više nego što smo planirali i veoma sam srećan zbog toga", ali i da „država treba da daje i više subvencija i da on hoće da se daje "dva puta više““.

Ova dva stava bi mogla biti u suprotnosti. Naime, ako subvencije daju kao nužno zlo, da bi investitori

došli, onda bi sa povećanjem broja investitora (potražnje) možda pre trebalo razmišljati o tome da se to „nužno zlo“ umanjí, a ne da se stimulans povećava. Mada, ako se stvar pogleda s druge strane, rezonovanje bi moglo da bude i logično – ako je isplativo privlačiti investitore na

ovaj način, onda je zaista dosledna politika da se subvencije povećavaju.

Kako građani, pa i sami političari koji donose odluke ne bi lutali, potrebno je da postoje analize koje će pokazati da li se subvencije uopšte isplate ikome drugom osim investitoru. Ako da, koji je saldo – kolika je korist u kraćem i dužem roku kada se uporedi sa ulaganjem i alternativnom upotrebom tih sredstava? U kojem trenutku takva subvencija prestaje da bude isplativa? Zato je zanimljivo i to što je istom prilikom A. Vučić naglasio "Imamo ozbiljnu i preciznu analizu za sve investicije" i istakao da „se prate podaci o državnim subvencijama za svaku investiciju i da to radi Razvojna agencija Srbije, navodeći da je taj proces potpuno transparentan.“ Analize i transparentni podaci o državnim subvencijama možda postoje, ali nismo uspeli da ih pronađemo, tamo gde bi se na osnovu ovog govora mogli očekivati. [Stranica Razvoje agencije Srbije](#) koja govori o podršci investitorima, očigledno je namenjena upravo njima (u pitanju su promotivni sadržaji koji govore o tome zašto treba ulagati u Srbiju), a ne građanima koji bili zainteresovani da se lično uvere u opravdanost trošenja budžeta za ove namene.

Izbor komentara sa naše Facebook stranice:

Zorica Radišić *Po čemu se uopšte poklanjanje ili "iznajmljivanje" javnih resursa investitorima + subvencioniranje radnih mesta po diskriminatornim uslovima naziva razvojem? Jedini mogući razvoj je onaj koji ima oznaku održivosti, kad se ulaže po svim pozitivnim propisima i u javnom interesu. Svetska praksa pokazuje da najbolje i najbrže rezultate imaju tzv start up varijante malog obima. Umesto globalizacije sa velikim kompanijama stimulisati*

mnogo malih investicija. Takav model isključuje značaj političara i zato se izbegava, naročito u nepismenom okruženju gde nema institucija ili su u komi.

Međunarodni posmatrači o funkcionerskoj kampanji

26. april 2016.

Posmatračka misija OEBS-a i Saveta Evrope ukazala je u izveštaju i izborima 24. aprila na ono na šta i mi ukazujemo već godinama i apelujemo da se reguliše propisima i promenom prakse - i državnih organa i medija.

Reč je, naravno, o "funkcionerskoj kampanji" koja je dominirala u medijima.

U Izveštaju o preliminarnim nalazima i zaključcima Kancelarije za demokratske institucije i ljudska prava OEBS-a i Parlamentarne skupština Saveta Evrope (<http://goo.gl/HEiJQj>) navodi se: "Iako su osnova građanska prava bila poštovana, pristrasno izveštavanje u medijima, nepravedna prednost koju obezbeđuje status vladajuće stranke i nejasno razgraničenje državnih i

stranačkih aktivnosti, poljuljali su jednakost mogućnosti u takmičenju učesnika izbora".

U izveštaju se dalje, među ključnim nedostacima zakonodavnog okvira navode i "neefikasne mere protiv zloupotrebe javnih resursa za sprovođenje kampanje i nedovoljno precizna pravila vezano za finansiranje izborne kampanje".

Iako se konstatuje da su osnovna građanska prava bila poštovana, a kandidatima omogućeno da sprovedu kampanju na slobodan način, "vladajuće Srpska napredna stranka i, u nešto manjoj meri, Socijalistička partija Srbije, povećale su svoje učestvovanje na zvaničnim događajima tokom izborne kampanje i koristile nepravednu prednost koju obezbeđuje položaj vladajuće stranke, uz nejasno razgraničenje državnih i stranačkih aktivnosti što je u suprotnosti sa opredeljenima OEBS-a i standardima Saveta Evrope".

"Obaveštenja koja su pristizala sa svih strana o tome da vladajuće stranke vrše pritisak na birače, naročito one zaposlene u javnom sektoru, i mame birače inicijativama u vezi sa raznim oblicima socijalne pomoći, podstakla je zabrinutost u pogledu mogućnosti da birači slobodno glasaju za koga žele, a takav slobodan izbor je omogućen opredeljenjima OEBS-a".

Promotivne aktivnosti funkcionera dobile su svoj prostor u medijima, pa se u izveštaju konstatuje da su "javni mediji obezbeđivali jednaku minutažu učesnicima izbora da bi mogli da predstavljaju svoje izborne platforme u skladu sa zakonskim obavezama" ali su "aktivnosti Vlade i vladajuće stranke bile dominantna tema u izveštavanju o izbornoj kampanji u sklopu informativnog programa".

"Analitičko i kritičko izveštavanje na uticajnim televizijskim kanalima sa nacionalnom pokrivenošću je bilo ograničeno, delimično zbog sveprisutne autocenzure koja je rezultat političke kontrole nad sektorom medija. Zbog nedostatka mehanizma za detaljno praćenje rada medija tokom izborne kampanje, pitanja medijske pristrasnosti, primeri prijava kampanje i slučajevi narušavanja slobode medija, ostali su nerešeni", zaključuje se u izveštaju međunarodnih posmatrača.

Integritet RIK-a

25. april 2016.

Dok čekamo da RIK saopšti konačne rezultate, možemo da se podsetimo šta je analiza društvenog integriteta uočila u vezi sa Republičkom izbornom komisijom i koje su preporuke date za unapređenje njenog položaja i rada, prvenstveno sa stanovišta sprečavanja korupcije:

Nije bilo značajnih promena u vezi sa Republičkom izbornom komisijom od prethodne analize sprovedene 2011. RIK nije nezavisno telo već ga čine predstavnici političkih partija.

Uprkos tome i zahvaljujući međustranačkoj kontroli, RIK obezbeđuje sprovođenje fer izbora.

Preporuke:

1. Vlada bi trebalo da predloži a Skupština da usvoji zakon kojim bi se osnovala profesionalna, nezavisna Državna izborna komisija

U međuvremenu:

2. Skupština bi trebalo da odvoji posebnu budžetsku liniju za finansiranje RIK-a, radi veće transparentnosti trošenja sredstava i efikasnije kontrole;

3. RIK bi trebalo da podnosi izveštaje o radu i parlament bi trebalo da razmatra ove izveštaje;

4. RIK bi trebalo da ažurira informacije na svom sajtu, uključujući Informativ o radu;

5. RIK bi trebalo da uvede praksu da materijal i dnevni red sednica budu dostupni članovima RIK-a i novinarima pre sednica.

Parlament posle izbora

26. april 2016.

Da li će se sa novim sazivom parlamenta, u kome poslanička grupa SNS neće imati apsolutnu većinu, nešto promeniti u odnosu prema izvršnoj vlasti, prema nezavisnim telima, posebno u vezi sa kontrolnom i nadzornom funkcijom zakonodavne vlasti?

Izveštaj o parlamentu, izrađen u okviru studije TS društvenog integriteta u vreme prethodnog saziva, navodi da se zakonodavna vlast i dalje suočava sa problem notiranim u (prethodnom) istraživanju iz 2011 godine. U praksi ne koristi svoju nezavisnost i ne koristi nadzorne mehanizme. Umesto toga uglavnom sledi

vladinu politiku. Izveštaji nezavisnih tela se razmatraju, ali nema praćenja sprovođenja njihovih preporuka. Mehanizmi očuvanja integriteta poslanika nisu razvijeni.

Zbog toga su date sledeće preporuke za unapređenje stanja i antikorupcijskog potencijala parlamenta:

1. Skupština bi trebalo da aktivno prati usklađenost predloga zakona sa Ustavom i ostatkom pravnog sistema, kao i sa strateškim dokumentima koje je parlament usvojio, posebno očekivane efekte predloženih mera na korupciju i antikorupciju; prilikom ratifikacije međudržavnih sporazuma, trebalo bi razmotriti rizike zaobilaženja primene važećih propisa o transparentnosti i konkurenciji;

2. Skupština bi trebalo da uključi u većoj meri nezavisna tela i organizacije civilnog društva u pitanja korupcijskog rizika i antikorupcijskih efekata propisa, tražeći mišljenje od njih i raspravljajući o tom mišljenju i komentarima na posebnim javnim raspravama ili sednicama odbora;

3. Skupština bi trebalo da unapredi proces izrade i usvajanja propisa: da razmotri kada se

zakoni mogu primeniti sa predviđenim sredstvima, da li je bilo javne rasprave, da razmatra zakonske predloge opozicije i građanske inicijative;

4. Skupština bi trebalo da izmeni Poslovnik kako bi obezbedila uključenje predstavnika javnosti u rasprave pred skupštinskim odborima (u najmanju ruku mogućnost podnošenja predloga u vezi sa temom koju odbor razmatra, uz garanciju da će članovi odbora biti upoznati sa predlogom) na način na koji je to učinjeno u oblasti ekologije u Odboru za zaštitu životne sredine;

5. Vlada i Skupština bi trebalo da regulišu lobiranje u vezi sa usvajanjem propisa i donošenjem drugih odluka u parlamentu;

6. Skupština bi trebalo da preciznije definiše pitanje sukoba interesa poslanika u Zakonu o Narodnoj skupštini i Poslovniku, a ne samo kroz mere predviđene budućim Kodeksom ponašanja;

7. Skupština bi trebalo da unapredi praksu praćenja sprovođenja skupštinskih zaključaka o godišnjim izveštajima nezavisnih državnih tela.

Kada skupština usvoji zaključak koji predviđa izmenu zakona, Skupština treba da pokrene proces izmene. Kada izveštaj ukazuje na propuste Vlade ili drugih izvršnih organa, Skupština treba da zahteva mere kako bi se propusti ispravili i da inicira postupak odgovornosti rukovodilaca koji nisu ispunili obaveze (npr. ministara);

8. Skupština bi trebalo da razmatra godišnje izveštaje Vlade i godišnje finansijske izveštaje, kako bi se utvrdilo u kojoj meri su planovi ispunjeni, uključujući i ostvarenje nefinansijskih indikatora; Skupština bi trebalo da pozove na odgovornost ministre koji ne dostavljaju odborima redovne tromesečne izveštaje;

9. Skupština bi trebalo da organizuje anketne odbore o problemima u vezi sa sistemskom korupcijom i da deluje u skladu sa zaključcima tih odbora.

